

PROIECT PRIVIND INTEGRAREA COPIILOR CU CES ÎN ȘCOALA DE MASĂ

Dorina Stan

Școala gimnazială Traian Dârjan Cluj-Napoca

În ultimele decenii, la nivelul politicilor școlare și al practicilor educaționale moderne s-a impus tot mai pregnant principiul educației incluzive. Aceasta a reprezentat o reacție firească a societății la obligația de a asigura cadrul necesar și condițiile impuse de specificul educației persoanelor cu cerințe educative speciale.

O educație incluzivă de calitate presupune adaptarea școlii pentru a putea răspunde diversității și se realizează prin eliminarea barierelor în învățare și asigurarea participării tuturor celor vulnerabili la excludere și marginalizare, printr-o abordare strategică menită să faciliteze necesarul învățării pentru toți copiii. Școala de tip incluziv este școala de bază, accesibilă, care își îndeplinește menirea de a se adresa tuturor copiilor, de a-i transforma în elevi și de a-i deprinde cu cunoștințele și aptitudinile de bază. Aceasta se realizează prin exploatarea resurselor existente, mai ales a celor umane, pentru a susține participarea la procesul de învățământ a tuturor elevilor din cadrul comunității, fără discriminare.

Școala Traian Dârjan, înființată în anul 1761 ca școală rurală, a fost considerată dintotdeauna școala comunității Someșeni (localitate atestată documentar din anul 1280, cartier al Clujului după al doilea război mondial).

Denumirea școlii de-a lungul timpului reflectă, într-o oarecare măsură, evoluția și structura acesteia, funcție de perioada istorică și politică traversată: „Școala confesională ortodoxă cu patru clase Someșeni”, „Școala elementară cu 7 clase Someșeni”, „Școala de 7 ani Mixtă nr. 28, orașul Cluj”, „Școala Generală nr. 12 Cluj – Napoca”.

Circumscripția școlii cuprindea zona cartierelor Someșeni și Mărăști, deservind atât populația română, cât și cea maghiară (anul școlar 1964-1965: 788 elevi/25 de clase, dintre care, 144 elevi/8 clase cu predare în lb maghiară).

Începând cu anul 1995, au fost cuprinși în școală copiii proveniți din comunitățile de romi constituite ilegal în partea estică a orașului, Școala nr. 12 fiind singura, pe atunci, mai aproape de aceste locații.

S-a început cu 2 clase de învățământ special integrate în școală - 24 elevi, fără acte și documente școlare, evaluați de către o comisie de specialitate, în vederea instituționalizării și asimilării/includerii într-un an de studiu.

Numărul acestor elevi, precum și al claselor integrate de învățământ special a crescut constant până în 2004, timp în care școala a făcut eforturi uriașe, materiale, umane și financiare pentru a susține acești elevi: program de igienizare (parteneri, ONG-uri), asigurare de hrană (Consiliul Județean Cluj), educație complexă în regim de semiinternat (psihopedagogi, educatori școlari, psiholog, logoped), cooptarea și atragerea unor parteneri / ONG-uri rromi și nerromi, construirea unui spațiu școlar adecvat (Primărie, ONG-uri).

Derularea proiectului Phare RO 01.04.02-10 (2003-2004) a venit în sprijinul școlii în ceea ce privește pregătirea cadrelor didactice, elevilor, părinților pentru a face față diversității, prin cursuri specifice: „Școala inclusivă”, „Diversitate în educație”, „Învățarea prin cooperare”, „Proiectare curriculară”, „Managementul clasei”, „Procese de evaluare în educație”, „Relația școală-comunitate”.

Ulterior derulării proiectului, precum și urmare a aplicării de către școală a prevederilor Notificării MEC nr. 29323 / 20.04.2004, a început fenomenul de integrare a elevilor din clasele speciale (majoritatea elevi rromi din Pata Rât) în clasele de învățământ de masă, acțiune definitivată la începutul anului școlar 2007-2008. Măsurile integratorii s-au impus ca necesare în vederea eliminării oricăror forme de segregare etnică.

Strategiile adoptate de școală au fost în principal: eliminarea din planul de școlarizare a claselor de început de ciclu pentru învățământul special integrat, precum și inițierea unor proiecte de incluziune la nivelul școlii.

Un astfel de proiect, derulat la nivelul școlii pe parcursul a 2 ani consecutivi (2005-2007), a fost „Micul prinț”, coordonatorii proiectului fiind directorul școlii, prof. Stan Dorina și directorul adjunct, prof. Duma Lenuța.

Scopul proiectului a fost acela de a facilita printr-o serie de pași progresivi trecerea elevilor din școala specială în școala de masă, într-o manieră planificată și graduală, cu asigurarea suportului necesar pentru continuitate și coerență, în satisfacerea cerințelor educaționale.

Ca grup țintă au fost identificați elevii din clasele speciale de învățământ integrat care, în urma evaluării unei comisii specializate au fost declarați capabili de a face față standardelor educaționale ale școlii de masă.

În echipa de proiect au fost cuprinși profesori psihopedagogi și educatori școlari din învățământ integrat, învățători ai claselor corespondente din învățământul de masă, precum și logopedul și psihologul școlar.

Obiectivele proiectului au fost:

- ◆ înlăturarea obstacolelor și descătușarea potentialului celor două tipuri de clase.
- ◆ asigurarea unui nou cadru de dezvoltare și afirmare a educației speciale.
- ◆ crearea de trasee educaționale individuale care să răspundă cerințelor individuale ale fiecărui elev.
- ◆ facilitarea implicării tuturor celor interesați.

Rezultate așteptate în urma derulării proiectului:

- ◆ scăderea numărului de eșecuri și/sau abandonuri școlare;
- ◆ oferirea posibilității unor elevi din clasele integrate de a-și valorifica potențialul de care dispun;
- ◆ formarea unei atitudini adecvate față de copii cu CES;
- ◆ îmbunătățirea strategiilor didactice și a practicii la clasă;
- ◆ eficientizarea colaborării școală - familie - comunitate;
- ◆ creșterea gradului de implicare al familiei în procesul de educație;
- ◆ sporirea șanselor de integrare a acestor copii în viața socială;
- ◆ dezvoltarea spiritului de echipă și îmbunătățirea comunicării la nivelul cadrelor didactice.

Procesul de includere pe care s-a bazat proiectul a fost structurat pe patru dimensiuni:

A. Crearea unor legături între elevi, prin participarea elevilor din clasele integrate la activitățile claselor din școala de masă, în vederea integrării ulterioare a acestora, începând cu anul școlar următor. În raport cu timpul de integrare, în semestrul I s-a urmărit participarea la anumite lecții, pentru început, împreună cu un profesor asistent, individual și în grup, iar în semestrul al II-lea participarea la activitățile unei zile și treptat la activitățile dintr-o săptămână, în funcție de ritmul integrării.

B. Cooperarea bazată pe personal, prin crearea unei echipe formate din profesor psihopedagog, profesor educator și învățător. Acest deziderat s-a realizat prin:

- ◆ Acordarea de suport învățătorilor, sprijin și consiliere cu privire la particularitățile de învățare a copiilor cu CES;

- Elaborarea unor programe specifice de lucru pentru elevii și găsirea unui parcurs școlar individualizat;
- Elaborarea unor materiale care să permită depășirea decalajului de curriculum.

Pentru a proiecta și aplica programele de instruire au fost organizate întâlniri săptămânale între membrii echipei, pentru depistarea oricăror probleme de integrare ce ar fi putut apărea; a fost observată și monitorizată conduita în cadrul clasei a copiilor implicați în proiect, au fost colectate eșantioane din produsele activității în clasă și în final au fost operate corecțiile necesare, atunci când situația a impus acest lucru.

C. Resursele didactico - materiale: Transferul sau utilizarea în comun a unor resurse materiale, utilizarea unor laboratoare și ateliere ale școlii.

D. Oferirea de programe care au vizat:

- ◆ Consilierea părinților și a copiilor, punându-se accent pe faptul că fiecare copil e unic și este important, fiecare având aptitudini și resurse care merită valorizate.
- ◆ Reconsiderarea generalizărilor care guvernează ambele comunități și care, în bună parte, au fost preluate de către elevii din ambele tipuri de clase (de tipul: "nu mă vor ajuta", "mă resping", "sunt agresivi", "sunt încrezuți", "sunt doar pentru ei", "sunt nespălați").

Dificultățile majore întâlnite în perioada de derulare a proiectului au fost cele datorate:

- ◆ gradului scăzut de implicare al părinților copiilor rromi, ceea ce a determinat fragmentarea programului, precum și o atitudine inconstantă față de acesta.
- ◆ lipsa unei protecții sociale și speciale eficiente, focalizate pe copil, familie și servicii necesare.

Ce s-a schimbat în urma derulării proiectului?

Este extrem de greu de apreciat dar, cu certitudine, pot spune că 18 ani de integrare/incluziune au schimbat mentalități, atitudini, obiceiuri, judecăți.

În toți acești ani am învățat ce este toleranța, am învățat cum să „citești” dorințele nerostite ale unui copil, cum să ajuți și să înseninezi zilele unor nevinovați și nefericiți ai sorții, cum să motivezi și să dai viață unor idei care, pentru cei mai mulți, reprezintă adevărate utopii.

Certitudinea care contează cu adevărat este aceea că Școala gimnazială „Traian Dârjan” Cluj-Napoca este o instituție de învățământ care își propune, dincolo de promovarea unei educații moderne și de calitate, menită să promoveze valorile pozitive în societate, formarea de elevi responsabili și pregătiți pentru integrarea în societatea românească democratică, prin crearea de șanse egale la educație pentru fiecare elev.